

The Project Gutenberg eBook of Masakím, by Andrés Pascual

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Masakím

Author: Andrés Pascual

Release date: May 14, 2006 [EBook #18386]

Language: Tagalog

Credits: Produced by Tamiko I. Camacho, Pilar Somoza and PG
Distributed Proofreaders at <http://www.pgdp.net> Para sa
pagpapahalaga ng panitikang Pilipino.

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK MASAKÍM ***

Colegio "LA JUVENTUD"

Plan de Enseñanza adecuado al del Gobierno.

**Bajo la dirección del Prof.
Perfecto del Rosario. MORIONES, TONDO.—MANILA**

**Estudios de Primary school,
Intermediate y Secondary
y Especiales de Peritaje
Mercantil, Mecánico
y Agrimensor.**

**Reciben internos, medio-internos
y externos.**

=====

Ang GAWAAN NG GUITARRA

ni Pedro Buencamino.

Calle Dulumbayan Blg. 139.

**Ay gumagawa ñg sarisaring instrumento
de cuerdas at nagbibili ñg
ibat ibang cuerdas sa mababang halaga.**

Aklatang "HANTIK"
ni J.D. Ampil at ka.

¡¡¡MASAKÍM!!!

sinulat ni

Andrés Pascual

UNANG PAGKALIMBAG

**NAVOTAS, RIZAL. K.P
1910.**

**Limbagan ni MANUEL MIRANDA
Daang San Jacinto Blg. 50**

"LA UNION"

**SOMBRERERIA
RELOJERIA
AT PLATERIA**

Mga kasangkapan ukol sa mga babae at lalaki; gaya ng
Tsapin, Kuello, Punos, Korbata at iba pa.

Aring tunay ng kalahi.

A. RIVERA

Rosario, blg. 81 Maynila K. F.

May malaking pagbabawas sa pakiawan.

TALAN NG NILALAMAN

I – II – III – IV – V – VI

I.

SINO KA?

Hating gabi, madilim, ang mña dahon ñg halaman ay nanġakayuko, ang mña ibon ay di man lamang humuhuni, sa mña hayop mula sa kanikanilang himlayan ay walang maririnig na kahit

isang putól na unğol man lamang, ang mğa ka-awa-awang mangagawá sa paghanap nğ ipagtatawid gutom sa boong maghapon ay payapang payapang nanğagpapahinğalay, ang mğa hapó at nğaláy nilang bisig sa pag-gawá ay inihahanap nğ panibagong lakás, lahat ay tahimik at waring ipinaghehele nğ mğa walang patlang at malalaking patak nğ ulan, nğunit, sino yaon?..... isang maitim na aninong naglalagos sa isang makipot na daan! naglalamay at sinasamantala ang gayong kalaliman nğ gabi! sino?..... Pumasok sa isang bakuran, yumuko at sumoot sa silong na pantay balikat nğ isang bahay na may pangkaraniwang laki.

Makaraan ang mğa ilang sandali ay huminto ang ulan, nagliwanag at ang lanğit ay biglang nasabugan nğ mğa maliliit na mata ni Bathala, noon mğa nag-anti-antilaw na bituing nakamamalas nğ mğa lihim na gawa at pangyayari sa boong magdamag.

Páhiná 4

Di kaginsa ginsay anasan ang nadinig:

—Sino ka?...ang tanong na mula sa itaas.

—Ako ... ang sagot naman.

—Sinong ikaw?

—Ako, ang iyong minamahal.

—Peping!

—Delang!

—Bakit ka naparito?

—Ayaw ka bang pumarito ako?

—Hindi. Nğunit baka magising sila ay ikaw din ang inaalaala ko, di ko matitiis ang mangyayari sakaling maramdaman ka. At bakit ka nagpapakapuyat ay mayroong *clase* kayo bukas?

—Huag kang malakas magsalita at baka nğa sila magising, manaog ka at dito tayo sa halamanan mag-ulayaw, dali na, at dito mo ipalaspas ang matatamis mong pagmamahal at gagantihin ko nğ mğa sariwang ala-ala.

—Baka sila magising?....

—Hindi.

Makaraan ang mğa ilang mabayanad na yatiit nğ sahig ay nabuksan ang tabing nğ pinto at sa susunğaw ang ating binibini; maputi at wari'y isang tala na panğinoon nğ ibang mğa bituin sa kaningningan kaya't walang kalulua ang di mamangha sa gayong kagandahan, at pagkapanaog sa isang hagdanang may limang baytang ay sinalubong na nğ ating binata at nagyakap ang mag sing irog ¡kay sarap na pagmamahalan! at pagkatapos maigawad nğ isá at isa ang nararapat ay nanğagsiupo sa isang bancong kawayan na nasa ilalim nğ isang malabay na puno nğ *acacia*.

—Kay tamis mong magmahal—ang pauna nğ binata.

—At hangang kailan mo ako lilimutin? ang tugon naman nğ ating binibini.

Di na nakuhang sumagot pa ang isa at isa at mğa lanğitnğit nğ sahig na muli ang narinig mula sa itaas.

—¡Nagising! ¡Nagising!—ang halos panabay nğ dalawa.

Isinoot na dali dali nğ ating binata ang kaniyang *capote* at nagkanlong sa puno nğ kahoy na nasa gawing likuran nğ kanilang pinagulayawan sa nasang makimatyang nğ mğa mangyayari. Dahan dahang pumanhik ang binibini at pagkatapos nğ isang tanong na: "Saan ka nangaling" at sagot dian po lamang sa labas ay wala nang narinig na ano man at ang lahat ay nanauli sa dati kaya't ang ating binata'y nagtuloy nğ umuwi at naghintay na lamang nğ kinaumagahan.

Páhiná 5

Páhiná 6

II.

Walang Dios? ¡Nakapangíngilabot!

Lingo.

Sa isang bahay-samahan sa nayon nğ X ... ay nanğagkakatiyon na ang ilang mğa binata ika-tatlo pa lamang nğ hapon, at palibhasay wala pa sa tadhanang ika-apat at sapagkat wala pa din naman sa tadhanang bilang nğ mğa kasapi upang ipagsimula nğ isang pulong kalahatang idadaos nila, kayat wala pa sa kaayusan ang pagtitipon, gulong gulo, salitaan dito, tawanan doon, biruan dito at kalabitan sa kabila datapua't sa lahat nğ mğa gayong umpukan ay nanaig ang malakas na salitaan nğ dalawa na nasa gawing dunğawang tabing daan, kayat ang ilan sa mğa nanğagsisipaglakad ay nanğapapatigil lalo na't kung mapalakas ang panğanğatwiran nitong isa na tinututulang mahigpit ang pagkakaroon nğ Dios. Lahat nğ mğa salitaan ay nanğapatigil, lahat ay di umimik, liban sa isang nagsasalaysay nğ kaniyang mğa paniniwala.

Páhiná 7

—Walang Dios—ang ulit nito—sapagkat kung mayroong Dios ay saan naroon ang kaniyang kapangyarihan at di igawa upang ang lahat ng tao'y papagpantay pantayin sa ibabaw ng lupa? Saan naroon iyang Dios at natitiis ang pagkakaroon ng mga may mababa at matataas na uri at kalagayan ng taó? Iyang mga bagay bagay sa ibabaw ng lupa na ating nakikita ay tinututulan kong di gawa ng iisang Dios, sapagkat maraming mga halaman na tumutubo sa lupa at kung walang lupa ay wala noong mga halaman samakatwid ay di dahil sa likha ng Dios, kundi dahil sa mayroong lupa.

Páhiná 8

Alingaw-nğawan ang nadinig pagkatapos ng gayong panğanğatuiran at mga nanğananaig na tinig ang nanğarirangan ng ganitong salita:

—Walang Dios?... ¡Nakapanğingilabot!

—Dahan dahan ka po ginoong Kalihim—ang sagot naman ng Panğalawang-Panğulo ng Samahan—at ipagpatawad po ninyong sabihin ko na kayo'y nabibigla lamang ng mga panğanğatwiran, sapagka't ang Sanlibutan ay nayari sapagkat di maikakailang mayroon isa na lumikha noon, iyang kataas taasan, iyang Dios. Maraming mga halaman nga ang tumutubo sa lupa ngunit di dahil sa lupa lamang kung kaya sila nabubuhay sapagkat may lupa man at walang hanğin, init at tubig ay di rin sila manğabubuhay; at sino ang lumikha ng lahat ng itó, gayon din ang lupang inyong binanguit? Iyang kataas taasang Dios at kung wala *nito* ay walang anoman, sapagkat *siya* ang lumik-ha ng lahat ng bagay. Ito'y di panğarap lamang ng mga na nanambahan sa katotohanan kungdi siyang katunayan nga. At kung walang Dios na kikilalanin ang tawo ay lalong lalala ang mga katampalasanan, di mananatile ang katahimikan, palibhasa'y walang kinatatakutang magpaparusa sa panahong darating. Ang mga magnanakaw ay di kukuha ng ano mang di kanila kailan ma't may mga tawo na sa kanila'y nagmamasid, ganiyan ang mga tawo sa ibabaw ng lupa na kailan ma't, walang kinikilalang Dios ay patuloy ng patuloy ang kanilang mga masasamang gawa.

Páhiná 9

—Mag-iikalima na ng hapon—ang nakaputol na salita ng Panğulo sa kanilang mga pag-usap.

—Datapat wala pa sa takdang bilang ng mga dapat magsidalo—ang sagot naman ng isang kasanguni—lagpas na nga sa tadhanang oras ngunit kaypalay wala ng darating—ang ulit pa—iyan ang masamang hilig ng ating mga binata ngayon, isang sakit na kung di malulunasay, pagkakatandaan at isang kapintasan na naman sa ating lahi.

—Ang mabuti'y magkaroon ng kadalaan ang ating mga kasapi. Tayo na.

—Tayo na—ang panabayan naman ng lahat at nanğag-alisan.

III.

Páhiná 10

¡PANGAHAS!

Sa isang bahay na malaki na nasa kabilang daan ng kinatatayuan ng Bahay-Samahan ay maraming tawo at buhat sa malayo'y walang madidinig kundi ang mga tawanan at mga paputol putol na salitaan, lahat ay masaya at gayon na lamang ang mga pinagpala ni Bathala sa kalupaan palibhasay ang mga gayon nilang pagtitipon ay nahihiyasan ng mga tuksuhan at biruan ng mga magkakasama.

—Ang akala ko po'y may pulong kayo, natapos na pu ba?—ang isang tingig binibining nakapagpahinto sa kanilang mga pagkakatua.

—Hindi po natuloy ah.....sapagkat tanği sa lumagpas na sa tadhanang oras ay wala pa rin sa takdang bilang ng mga kasaping dapat magsidalo—ang sagot naman ng ating kalihim.

Kindatan, kalabitan at ngitian na naman sa kabilang panig.

—Sumagot na ang ating *candidato*—ang pasalising naibulong nitong isa sa kaniyang katabi.

At pagkaraan ng mga ilan pang sandaling pag-uusap ay nanğagpaalaman na ang lahat, tanği ang ating binatang di man lamang natigatig sa kaniyang pagkakaupo maliban sa isang tugong "mauna na kayo."

Páhiná 11

Nanğag panaugan ang lahat at naiwan si Peping sa harapan ng kaniyang pinipintuho, niyaong tala sa madaling araw, niyang di man dahil sa kaniyang mga pahiyas ay sapat ng makatunaw ng isang pusong bato, yumuko ang ating binata di makabata sa mga pasaning idinudulot sa kaniya ni Pag-ibig, ngunit pinakapilit ding paglabanan ang lahat ng ito, itinaas ang mga mata at nagsalita:

—Hangang kailan pu kaya titisin ninyo ako sa pagbabata ng mga ganitong kahirapan at kulang pa pu ba ang mga katunayang naipamalas ko na?—tuloy dinampot ang kamay ng kaniyang sinusuyo't ginawaran ng isang piping bulong; ipinitlag ng binibini ang kaniyang kamay ngunit na huli sa panahon.

—¡Panğahas!...¿Bakit ka malikot?—ang pabiglang nasabi ng binibini na salamat at di nakapukaw sa pagkakatua naman ng mga matatandang nasa kabilang panig ng bahay at pagkasabi'y nalaglag ang dalawang butil ng *perlas* mula sa mga mapanhalinang mata ng binibini

Páhiná 12

at nagulap iyang maaliwalas na lanġit nġ ating binata.

—Parusahan pu ninyo ako, kung ako'y nagkasala—ang patuloy ni Peping—sapagka't ang mġa yao'y di kinusa nġ aking sarile kundi nġ isang pusong inudyukan nġ nagpipighating damdamin.

Ang ating binibini'y di kumikibo kaya't sinamantala ni Peping ang panahon.

—Kung inaakala pu ninyo na ang buhay ko'y katumbas na nġ nagawang kapanġahasan narito at iniaalay ko po sa ikasisiya nġ inyong naghihigpit na kalooban, at palibhasay walá din lamang namang kabuluhan ito kailan mat api sa pag-irog, kailan mat walang aasahang balang araw ay kaisa sa lalong mataas na kapalaran, kaya't, inihandog ko na upang una'y nġ wala nġ Peping na gagambala pa at ikalawa'y nġ wala na namang Peping na nag babata pa nġ mġa kahirapan.

Halos madurog ang puso nġ binibini sa ganitong mġa pag mamaka-amo nġ binata, kayat napilitan ding itaas ang kaniyang mġa matang pinapunġay nġ dalamhati at nagbigkas:

Páhiná 13

—Kayo po'y maka-aasa na at wala nġ maghahari sa aking puso kung di kayo. Biglang nahawi ang dilim nġ pag-aalapaap, nawaldas ang nakalilibid na tali nġ pagpipighati sa puso nġ binata, natapos ang kaniyang mġa kalungkutan, at sa kagahaman sa pag lasap nġ ligaya'y pabiglang tumugon nġ:

—Hangang kailan, aking lanġit?

—Hangang libing.....at di pa natatapos ay sia nġ pagpasok nġ isang matandang babae, iyang *ali* na nag alaga at nagpalaki sa ating binibini na kaniyang kinatitirhan.

—Magandang gabi po—ang unang bati nġ binata sa dumating.

—Magandang gabi po naman—ang sagot naman.

At pagkaraan nġ ilan pang mġa kumustahan at pag sasalitaan nġ iba't iba pang mġa bagay ay siyang pagtugtog nġ walong "ting" nġ isang orasang nakasabit sa isang haligi na nasa gawing kaliwa nġ binata. Nagtindig si Peping at nagpaalam sa mag-ali. Isang tinġing naglalagkit nġ binibini ang ipinabaon sa binata at ito namay isang mapunġay na titig at nanaog.

Páhiná 14

IV

WALANG HIYA PALA.....!

Daang N..... isang makipot na landasing patunġo kina Delang; dito naglalacad nġ totoong mabanayad ang ating Peping, nakatunġo iyang mapalad na binata na waring inaalaala ang mġa nagdaan niang gabi sa pook na yaon. Di kaginsaginsa'y isang binata ang sa darating: si Amado, iyang Panġalawang Pang-ulo nġ Samahan, iyang nakatalo niya noong lingo nġ hapon; pagdakay tinapik siya sa balikat at sinabi:

—Bakit mabanayad ang lakad mo, saan ka paparoon?

—Dian—ang sagot naman nġ tinanong.

—Ano ba ang lagay mo kaibigan kay Anchang? iniwan ka pa namin noong gabi ah.....

—Mabuti. Akoy nagtagumpay Amado; ang kaniya raw puso ay akin at wala nġ sino pa mang makapaghahari—ang maligayang tugon nito.

Páhiná 15

—Mapalad ka kung gayon—hangang dito na lamang ang naisagot at siya nilang pagpasok sa bakuran nġ bahay na kanilang sadya.

Napa-tao-po ang dalawa at sa isang sagot na "Magtuloy kayo" ay nanġag sipanhik at pagkatapos maigawad nġ isa at isa ang nanġararapat na pag-galang ay naupó si Amado sa isang luklukang yantok na kinaharap ang mġa magulang ni Delang at si Peping nama'y ang ating binibini. Kanikaniyang mġa pag-uusap ayon sa kanikanilang mġa nasa.

Ang dalaway pagsaglitsaglit na sinasariwa ang mġa nagdaan nilang gabi sa halamanan na di naman mailakas sa pagkat nasa kabilang dako lamang ang isa namang umpukan.

Napahinto ang salitaan nġ dalawa dahil sa isang mariing "hindi" nġ ama nġ binibini at si Peping na mahiligin sa mġa pakikipagtalo ay nakimatyang sa mġa sagot at paliwanag nġ kaniyang kaibigan at pagkatapos nġ mġa ilan pang tugon nġ matanda at mġa pagpapakilala ni Amado ay napilitang sumagot ang ating binata nġ boong paggalang:

Páhiná 16

—Ako poy makatutugon sa inyong mġa usapan бага man di ako kasali, sapagkat ang matanda po'y may mġa malalakas na katwirang pinanghahawakan at ang isang katunayan po'y gaya nġa nġ sinasabi ni *P. Rossi* sa caniyang "*Ang Pangarap*" na aniya'y: "Isang paglapastanġan lamang sa kalayaan nġ bawat isa ang pagtatag nġ ating Pamahalaan niyang mġa batas na nagbabawal sa lalaki nġ kalayaan upang mag-asawa nġ dalawa, tatlo ó kung ilan ang kaniyang ibigin." At sapagkat ang tauo po ay talagang likas sa pagkamalaya, kayat pilit ding hinahanap iyang kalayaang iyan kahit pinuputol nġ mġa may kapangyarihan kaya't siyang nagiging dahil nġ mġa kahirapang tinitiiis nġ isang taong dapat maging malaya.

Isang "phse" at tinġing pairap ni Delang ang natanaw nġ binata na siang ikinapahinto nġ kaniyang mġa panġanġatwiran kayat di na muli pang umimik ito palibhasay kinamuhian nġ kaniyang irog ang mġa gayon niang pag mamatwid.

Sumagot naman si Amado sa mġa salaysay na natapos:

Páhiná 17

—Isang katiwaliang malaki ang mġa pagmamatwid nġ kaibigan kong Peping sapagkat ang mġa batás na yao'y di upang putulan nġ kalayaan ang bawat isa kungdi upang tangkilikin ang kapayapaan at pananahimik nġ mġa mamamayán. Ang kalayaan ay di sa paggawa nġ masama kungdi nġ mabuti. Ang *moral* ay nababatay sa kaugalian nġ bawat lahi at sapagkat iyan ay di ugali sa ating bayan kaya iya'y laban sa *moral*.

Ninansa pa sana nġ ating Peping na manġatwiran nġuni't natatakot naman siyang makagalitan nġ kaniyang Delang na nakikinig nġ mġa usapan nila kaya't sinasamantala ni Amado ang gayong di pagimik nġ kaniyang kausap.

—Isa pa, kung babayaan naman na ang bawat isa ay makapag aasawa nġ dalawa, tatlo ó apat ay di malayo na sa pagitan niang mġa babaeng iyan ay magkaroon nġ mġa pagkakaingitan na siang magiging dahil nġ pagkakaalit-alit at ito'y magbubunġa nġ lalong mġa masasaklap na pangyayari sa mġa babae pa naman nġ ating lahi, sa katunayan ay nakikita natin na ang isang lalaking may asawa at makaísip nġ isang masamang nasa sa ibang babe dito ay nagpapasimula na ang panaghilian: ang isa'y naiinip sa isa at ang isa namay napopoot sa isa.

Páhiná 18

Dito na lamang napahinto ang mġa pagmamatwiranan sapagkat ang kaniyang mġa katalo'y di na umiimik. Natapos ang mġa ilang sandali sa gayong di "pag iimikan nġ isa at isa at sa di kawang paglulungati ni Peping nġ pag sagot danġan nġa lamang at naroon ang sa kania'y mapopoot, ay maibuka na lamang sa bibig ang mġa salitang:—Nagpapaalam na po ako sa inyong lahat—Dios po ang sumama—ang tugon nġ may bahay.

—Akoy iwan mo na—and kay Amado naman: at nanaog ang ating binata.

Pagkaraan nġ mġa ilan pang salitaan hinġil sa natapos na pag-uusap ay nanġag labasan ang mġa magulang nġ binibini upang ihanda ang hapunan nila. Natira si Delang at si Amado so loob.

—Kailan ka pa ba magtatanġi nġ isa sa mġa nanġagsisiparito sa inyo?—ang pabirong salita nġ binata—naunahan ka pa nġ kapatid mo.

Páhiná 19

—Sino, si Anchang? Kanino?

—Kanino daw? Sa aming kalihim, kay Peping—isang dagok itong halos nakapag pahinto nġ mġa tibok nġ puso ni Delang.

—Malabo ka. Iya'y hindi totoo.

—Aba! ayaw palang maniwala, sinabi sa akin nġ totoo nġ aking kaibigang Peping ah ...kanina lamang.

—Walang hiya pala!—ang isang talipandas na salitang nabigkas agad nġ binibini.

—Sino, si Anchang?

—.....

—Si Peping?

Isang buntong hininġang malalim ang naging tugon.

—Parito na't kumain—ang mula sa labas na nakaputol nġ salitaan nġ dalawa.

Nanġagsilabas: si Dela'y tinunġo ang pagkain at si Amado'y ang hagdanan pagkatapos nġ mġa pagpapa-alamanan.

V

Páhiná 20

MGA PATAK NG LUHA

Isang batong mabigat ang nakapataw nġayon sa puso nġ binibini, isang suliraning pinaglalahuan nġ matwid ang di makaya kayang dalhin nġ isang pusong mahina, niang isang pusong mararamdamin, palibhasay nġayon lamang nagtikim nġ hirap, nġayon lamang nasubo sa laranġan nġ pagbabata, sapagkat ang mġa nagdaan niang panaho'y pawang aliw, pawang mġa kaligayahang lalo nat sa piling nġ kaniyang giliw. Buhat kagabi, kagabing tangapin niya ang mġa nakapagnġinġitnġit na balita'y di na sia mapalagay, di makakain,lahat ay mapait, di makatulog, kaya't lahat nġ mġa nangyari nġ gabing nagdaan ay walang nalinġid sa kaniya at bawat hihip nġ hanġing kaniyang masamyo ay isa isang pinaghahabilinan nġ kaniyang mġa panaghoy. "Kay saklap lasapin nġ mġa panahong itong idinudulot nġ katalagahan" ang madalas masabi sa sarile pagkatapos nġ mġa ilang patak na luha. Kung minsay pinapag tatalo ang sarile hinahanapan nġ lalong mġa matutwid na paraan upang sia'y maalís sa silo nġ kapanglawan, nġuni't waring isinusurot sa kanya nġ isang maitim na aninong nakaguhit sa kaniyang ala-ala ang mġa

Páhiná 21

kasaliwaang palad na kaniyang sasapitin at ang lalong mġa mahahayap na pula nġ marami. ¡Oh, ang larawan nġ isang nilalasog nġ dalamhati....! Anó ang aking gagawin? ang ulit ulit na itinatanong sa sarile; at pagkatapos nġ mġa ilang biling sa kaniyang hihigan, ay mġa patak nġ luha ang nagiging tugon at sa kagaganito na lamang inumaga ang ating kaawa-awang binibini.

Umagang umaga pa'y nanaog na; nakabihis nġ kaniyang pangkaraniwang soot, at di pa nakalalayo nġ mġa ilang hakbang, ay muling nagbalik, pumanhik at naupo sa isang likmuan na tutop ang noo at iniisip ang kaniyang mġa gagawin; di kaginsa ginsa'y nagkagising na ang sambahayan at nġ mamulatan nġ ina'y tinanong sia kung bakit.

—Sumasakit po lamang ang ulo ko—ang isinagot at pagdaka'y tumindig at nagpa-alam na sasaglit muna siya kina Anchang.

—Ang sabi moy sumasakit ang ulo mo at saka maglalakad ka pa.

—Wala na po naman eh ...

—Pagka-agahan na ang ulit naman nġ inang di na nahalata ang mġa sagot na gawagawaan lamang nġ kaniyang anak.

Ang binibini, taglay nġ pagkamasunuring anak, ay napahinuhod nġunit wari ay isang maitim at malaking kamay ang pumipisil sa kaniyang puso, nanglalata at madalas mapahinto sa ano man niyang ginagawa. Nag agahan, at nġ maluat na'y nag paalam na muli; ang ina na mapag palayaw at mairugin ay di makatangi pinahintulutan siya, kaya't itoy lumakad na nakatalukbong nġ paniyong sutla at sapagka't di naman lubhang malayo ang bahay nġ kaniyang ali ay agad na narating, walang panġiming pumanhik at nagtuloy palibhasay isang bahay na lagi niang pinaparonan, pumasok sa loob at dinatnan ang kaniyang tia Enciang na nananahi.

—Ano po iyang ginagawa ninyo—ang unang bati nġ dumating.

—Eh, ito bang saya tinatabi kot magagamit pa din naman eh ...

—Bakit po kayo, si Anchang po saan naruroon?

—Nariyan sa silid at mayroon yatang ginagawa; pasukin mo.

Nagtuloy ang ating binibini at nġ nasa pintuan na'y agad tiniklop nġ dinatnan ang kaniyang sulat na ginagawa at sinalubong na nakanġiti ang kaniyang kapatid.

—Bakit nġayon ka lamang naparito? kahapon pa kita ina-antay—ang maligayang tanong ni Anchang.

—May kailanġan ka ba sa akin—at napatak na naman ang luha sa pagka ala-ala niya nġ kaniyang nabalitaan kagabi, bakit ang isa pang nakapag padalamhating lalo sa kaniya'y ang pagkamalas sa liham na dinatnan niyang sinusulat na siyang nagpasok sa kaniyang ala-ala nġ kung ano ano nang mġa bagay.

—May dinaramdam ka ba?—ang maamong tanong naman nġ kaniyang kapatid na napaluha rin—ano ba ang ibig mong inumin?—at umakmang lalabas, nġunit pinigilan ni Delang sa nasang huag nġ maalaman nġ kanilang tia Enciang ang kaniyang mġa nasasaloob at tumugon na lamang nġ:

—Huang ka nġ mabahala may na ala-ala lamang akong isang kalunos lunos na mapagsasapit.

—Nino?...anó yaon?

—.....

—Anó lamang yaon eh—ang patampo nġ salita ni Anchang.

Iniisip nġ ating binibini kung ano ang kaniyang gagawin, siya'y nasa isang malawak na dagat nġ nag-aalinlanġang di niya matarok ang magiging hanga. "Ipagtapat ko ó huag" ang di niya malutas, na palaisipan sa kaniyang mġa pagbabaka at namalisbis na naman ang luha sa kaniyang mġa mata at nagiyakan na lamang ang magkapatid. ¡Kay pait lunukin nġ mġa kapighatiang ito! nagparaan nġ mġa ilang simbuyo nġ kahirapan ang dalawa at muli na namang nag-usap.

—Bakit lamang? Ako'y tutulong sa mġa pinapasan mong dalamhati, ayaw ka ba—ang ulit nanaman nġ bunso.

Ninansa na sanang magtapat ni Delang nġunit pinigil siya nġ malaking kahihyan sapagkat siya'y isang kapatid na matandang dapat kunang uliran sa kabutihan.

—¡Delang! ¡Delang!—ang mġa tawag na mula sa labas—ipinatatawag ka nġ nanay mo kayat dalidali niyang pinapahid ang mġa luha at bago pa lumabas.

—Bakit namumugto iyang mġa mata mo? Bakit ka umiiyak?—ang sunod sunod na tanong nġ matanda pagka kita kay Delang.

Maluat na di nakaimik ang ating binibini at pagkaraa'y sinabing:

—Nakagat po nġ langam ang sulok nġ mata ko.

—Huang mong pagkukusutin; tina tawag ka daw nġ nanay mo.

Nagpa-alam ang ating binibini at tinunġo ang kanilang tahanan.

¡PATAWAD!

Si Anchang ay naiwan sa pag-iisa, ang kaniyang silid na dati'y masaya n̄gayon ay mapanglaw, di niya mapagkuro ang m̄ga ibig sabihin n̄g kaniyang kapatid kung minsay isipin niyang ang kaniyang sarile ang sasapit sa isang kalagayang kalunos lunos gaya ng sinabi, n̄gunit siya rin ang kusang nagmamatuid na aniya'y di ko sasapitin yaon sapagkat sino ang lalapastan̄gan sa akin? Si Peping ay tapat ang pagibig at sa kaniya'y wala akong paniwalang mapapariwara lamang ang pag-asa ko, wala akong nalalamang itinatn̄gi siyang iba at di ko naman iniisip na siya'y magtatan̄gi pa sapagkat naniniwala ako sa kaniyang m̄ga pan̄gako at di naman niya sasayan̄gin ang m̄ga pagmamahal ko. Ako ang tinatan̄gisang ng aking kapatid?... Hindi, sapagkat anó ang dapat niyang ikalungkot sa akin? Ang kaniyang sarile ang iniayakan? Ewan ko, n̄gunit ano naman ang dapat niang ikalumbay? Wala akong maala-ala. M̄ga sandali itong punong puno n̄g m̄ga pagkukuro sa isip ni Anchang. At si Delang anó naman ang ginagawa? Ah ... siya nama'y nananan̄gis sa kanilang silid di makalabas kahit tinatawag kaniyang mapag arugang ina at hangang sa siya'y mahalata sa pamamanglaw.

Páhiná 27

—Bakit? ang marahang tanong n̄g ina pagkamasid sa m̄ga matang binabalun̄gan n̄g luha n̄g kaniyang anak.

—Wala po—ang sagot naman na ipinakalilihim pa ring pilit ang kaniyang m̄ga dalita palibhasay nahihya siyang mabuksan ang m̄ga aklat n̄g pag-ibig na nakatago sa kaniyang puso, n̄gunit sa kapipilit n̄g ina ay nagsabing: "Ako po'y sawing palad" hangang dito na lamang ang m̄ga naipagtapat ni Delang hangang sa sapitan sila n̄g kinagabihan.

Si Peping ay walang malay sa m̄ga nangyayari, payapang payapang ginugunita ang napakasarap niyang buhay. "Magkapatid ang nasa kamay ko" ang ulit ulit na sinasabi ¡kay tamis n̄g aking kapalaran na pinag-aagawan n̄g dalawang magagandang binibini! Ang aking pag-ibig ay dalawang puso ang sumasariwa, siyang nagdidilig pagdating n̄g oras, anó pang ligaya n̄g buhay ang hahanapin?"

Páhiná 28

Ikalabing isang oras na n̄g gabi. Mapamaya maya'y nanaog, lumakad at pagkatapat sa silid n̄g isang bahay na malaki ay lumin̄gon sa magkabikabilang panig at n̄g walang matamulang tawo ay tumin̄gatin̄gala at tumawag:

—¡Anchang!....¡Anchang!

—.....

—¡Anchang!—ang mariin niang tawag na tumaos hangang sa puso n̄g binibini, kaya't agad nagbalikuas ito't ipinuang n̄g kaunti ang durun̄gawan.

Nakaramdam n̄g panibagong init n̄g katawan ang binata, lumukso ang puso sa galak sa pagkasun̄gaw n̄g isang *diosa* n̄g kagandahan.

—Ako'y naririto—ang ulit pa.

—Bakit ka napaparito n̄g ganitong oras? Baka may makakita sa iyo ay pagbintan̄gan kang masamang tawo: umalis ka dian sa tapat n̄g bintana.

—¿Saano ako paparoon, Anchang?

—Umuwi ka na at akoy di maka papanaog, sapagkat malalim na ang gabi.

Páhiná 29

Mayroon lamang akong isang mahalagang babagay na sasabihin sa iyo; natatakot ka ba? sasalubun̄gin kita sa hagdanan.

—Sabihin mo na.

—Ayaw ako. Ang ibig koy ibulong at n̄g walang makarinig: ni ang m̄ga halaman, ni ang m̄ga panggabing ibon.

—Sa ibang araw na ó bukas kaya pagparito mo.

—Sa isang maliit ko kayang kahilinḡang ito'y ipahahalata mo na ang kawalan mo n̄g pagmamahal sa akin? Anchang, talastas mong ako'y nagpakapuyat; diyata't, pawawalan mo n̄g halaga ang aking m̄ga pagtitiis.

Nagdalang habag ang binibini; nalunos sa m̄ga ipinagturing n̄g binata kaya't malubay na tumugon.

—Paano ang gagawin kong pagpanaog?

—Kailan ma't iibigi'y madali ang alin mang bagay.

Dahan dahang lumabas, ibínukas, ang nakalapat na pintuan, at palibhasa'y kahoy ang sahig at hagdanan, kaya't, walang kalatis siyang nakapanaog. Pumasok ang ating binata sa looban at sinalubong ang kaniyang irog, n̄guni't sa kaniyang pagpasog ay namalas pala naman agad siya n̄g isang babaeng putos na putos n̄g itim, nakatalukbong at agad na sumunod sa binata at n̄g kasalukuyang sapupo ni Peping ang malantik na baywang n̄g kaniyang Anchang ay siyang pagdating n̄g binibini na sa dagok n̄g pighati sa kaligayaligayang buhay n̄g dalawa at sa kahapishapis niyang kapalaran ay hinawakang mahigpit ang kaniyang sundang patakpong lumapit at itinarak sa dibdib n̄g binata kasabay ang m̄ga nan̄gan̄gatal niyang salitang:

—¡¡¡Masakim!!!...¡¡¡Masakim!!!

—Bakit? Bakit?—ang sigaw ni Anchang at sinapupo ang kaniyang irog.

—¡Patawad!—ang kalunos lunos na taghoy ni Peping at nabual na di napigilan ni Anchang.

At n̄g makita ni Delang ang kaawa-awang bangkay ni Peping ay napasigaw.

—¡Dios ko! ¡anó itong aking nagawa?...Nagsisi, nanan̄gis, nanaghoy...

—Pepíng, patawarin mo ako; akoy nagkasala sa iyo: di ko nalalaman ang aking nagawa. ¡Ay Peping sino n̄gayon ang kikilalaning ama n̄g sangol na balang araw ay ilulual ko sa maliwanag? ¡Dios ko! ¿anó ang aking nagawa?

WAKAS

Sombreria Internacional

Calle Jolo No. 271

Ditoy nag bibile ng mga sambalilong gaya ng buntan, calasiaw, baliwag, sabutan at ibpa., gayon din tumatangap ng pagpapaputi at pag papaayos sa mababang halaga.

"EL ARNES"

Ang tindahang ito'y nag bibili ng guarniciones at ibat iba pa na kagamitan sa kabayo at tumatangap din ng pag papakumpuni sa mababang halaga.

CALLE JOLO No. 271

SASTRERIA

DE

PATRICIO REYES

**RECIBE TODA CLASE DE TRABAJOS
A PRECIOS MODICOS**

Azcarraga (frente al Ferro-carril.) Tondo-Manila.

=====

"El vicio del Mundo"

FABRICA DE TABACOS

*Dali'y sa Daang Faspia at ngayon ay sa
Daang Morga, blg. 35 Tondo.
Aring tunay ng Kalahi*

Doroteo Nico.

=====

BERNABE STUDIO

Rumeretrato araw araw mula sa ika
9 ng umaga hangang ika 4 ng hapon

Peinadora Gratis

Malinis, mahusay, at madaling
gumawa.

Tumatanggap ng ano mang na
uukol sa Fotografia.

Gral. Izquierdo blg. 379, Trozo P.O.B. 973

Mga Binata:

Ibig ninyong huag limutin ng inyong mga minamahal?

Bigian ninyo sila ng uliran pabasahin ninyo ng
novelang "**Ang Pagibig**" ni Ag. Pascual upang makilala
nila kung sino si Sening at kung ano ang ugali ni Sening
sa pag-ibig.

Ipinagbibili sa lahat ng Aklatan.

=====

"SINAG==TALA"

SOMBRERIA
NI
ARCADIO BACHO

Haya 3-4-Tundo. Maynila.

=====

LIMBAGAN AT LIBRUHAN

ni MIRANDA at Ka.

Daang San Jacinto Blg. 50

Tumatanggap ng sari-saring limbagin, libruhin,
mga anyaya sa kasal, binyag, esquila, at ibat iba pa.

ARMERIA AT CERRAJERIA

ni Martin G. Lontok.

Crespo Blg. 60, Quiapo—at—S. Pedro Blg. 73.
Sta. Cruz.—Maynila, K. P.

Tumatanggap ng mga gawain sa
pag-aayos ng mga kaban ng salapi,
maquina sa pagsulat at
pananahi, mga bicicleta at nag
eempayona ng mga bakal at patalim.

=====

**SASTRERIA
DE
ROSENDO ESCOBAR**

Recibe toda clase de trabajos
concernientes al ramo.

*Azcarraga (frente al Teatro Rizal)
Tondo-Manila.*

AGUA MINERAL

SA

LOS BAÑOS

BINUBUHAY NG PUHUNANG PILIPINO

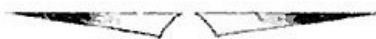
MAKILING

Mabuting inumin para sa sikmura.

Ipinagbibili sa lahat ng almacén.

Sanga sa Maynila
Acuña, blg. 19-San Nicolas

Telefono 3633.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK MASAKIM ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1

through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER

THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these

requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.